

Dana 26. 10. 2007. godine s početkom u 17 sati u zgradi Nove općine u Subotici održana je osnivačka Skupština Hrvatskog foruma žena «*Cro femina*». Prema izvješću verifikacione komisije skupu je nazočilo 123 osobe od kojih 31 u svojstvu promatrača i 92 članice ove organizacije. Kao gosti skupu su nazočili: konzul gerant, gospođa Ljerka Alajbeg, konzul, gospođa Iva Aranjoš i konzul gospođa Mirela Lucić, Petar Kuntić, predsjednik DSHV i narodni poslanik, dopredsjednici stranke Josa Gabrić i Mata Matarić, zatim Anita Beretić podpredsjednica Foruma žena DS, Jasna Petrik članica somborskog foruma žena DS i predsjednica subotičkog foruma žena G17 plus, Marica Stakić.

Za predsjednicu Hrvatskog foruma žena izabrana je Lozika Jaramazović, Antonija Čota i Suzana Marjanović za dopredsjednice, a članice Upravnog odbora odabранe su po principima teritorijalne zastupljenosti. Od ukupnog broja članica Subotica ima 25 članica, Đurđin 10, Donji Tavankut 1, Stari Žednik 5 (Općina Subotica ukupno 41 članica); Sombor 15, Bački Monoštor 16, Lemeš 12, Bački Brijeg 1 (Somborska općina ukupno 44 članice) i Sonta, općina Apatin 6 članica.

Govor Antonije Čota, ispred inicijativnog odbora za osnutak udruge.

Svijest o neravnopravnom položaju žene u društvu, stara je, vjerovatno, koliko i samo patrijarhalno društvo. (Matrijarhat je predpovjesno društvo o kojem nema nikakvih tekstualnih tragova, a možda je samo legenda koja je narativno uobličila drevne snove o jednom drukčijem društvu?). Pa ako se žene nisu mogle oglasiti u povijesti, ušutkane bukom i bijesom muške povijesti i muškog shvatanja povijesti, njihov se stvarni društveni položaj nedvosmisleno očitovao već u pričama koje su se o njima ispredale još u antici: Elektra, Antigona, Medeja, Ifigenija, Helena, Trojanke... samo su najpoznatije antičke reprezentacije tragične sudbine žene u muškom svijetu.

“Ženom se ne rađa, ženom se postaje”, reči su možda najveće francuske intelektualke XX. stoljeća, SIMONE DE BEAUVOIR (1908-1986).

U našoj burnoj prošlosti, napose u vremenu netom proteklom, žene su podnijele najveći teret, sve vreme su aktivno sudjelovale u akcijama za promjene i za izgradnju civiliziranog, otvorenog i demokratskog društva u kome će svim građanima, uključujući i žene biti obezbeđeno dostojanstveno i ravnopravno sudjelovanje u svim oblastima života i rada.

Žena Hrvatica u dvostruko je podređenoj ulozi. Prvo kao žena (pripadnica slabijeg, ljepšeg ili kako god spola), a zatim i kao pripadnica nacionalne manjine. Koncem XX. stoljeća prostor u kome živimo doživljava krupne promjene koje, između ostalog, otvaraju vrata unapređivanju ljudskih prava i njihovom ugrađivanju u međunarodne odnose i međunarodnu politiku. Širenje demokracije zapadnjačkog tipa i kapitalističkih odnosa zasnovanih na liberalizaciji i u nas dovodi do procesa globalizacije kao multidimenzionalnog procesa:

- U neminovnom procesu liberalizacije ekonomije svi, a napose žene naše su se suočene s nizom neželjenih posljedica

Jednom rječju: globalizacija poboljšava živote mnogih, ali, s druge strane, daje još više moći onima koji su već moćni i dovodi do marginalizacije čitavih područja i društvenih grupa, a na udaru su najviše žene, invalidi i stari.

Gotovo 1 milijarda ljudi u svijetu danas živi u neprihvatljivim uvjetima i bijedi, a 70% od tog broja su žene. «Feminizacija» siromaštva postala je značajan problem i u zemljama tranzicije, kao kratkoročna posljedica političke, ekonomске i društvene transformacije. Žene su više izložene i riziku od siromaštva, a napose starije žene. I pored toga što siromaštvo

pogađa obitelj u cjelini, zbog raspodjele rada i odgovornosti, više pogađa ženu. Siromaštvo je napose prisutno kod žena koje žive u seoskim sredinama. Do siromaštva dovodi nesigurnost posla, rigidni ekonomski faktori, smanjena davanja za socijalnu zaštitu i socijalne usluge, ograničen pristup ženama vlasti, bolje plaćenim poslovima, obrazovanju, kvalifikacijama, proizvodnim resursima, novim tehnologijama, finansijskim kreditima, te strogo društveno propisane uloge.

Kao posljedica prelaska s socijalističkog na tržišni model privređivanja, u nas došlo je do:

1. Pogoršanje položaja žena na tržištu rada:
- 2) Povećanje nezaposlenosti
- 3) Veće učešće u fleksibilnim vidovima rada (ugovorni poslovi, povremeni i privremeni poslovi, sezonski poslovi), na najjednostavnijim poslovima, u radu na crno i u sivoj ekonomiji
- 4) Smanjeno je učešće žena u politici na mjestima odlučivanja, na rukovodećim i menadžerskim mjestima
- 5) Smanjen je pristup kapitalu, resursima, mogućnosti dobijanja kredita, novim znanjima i tehnologijama, stručnom usavršavanju i specijalizaciji

Smanjenjem socijalne uloge države – povećano je angažiranje žena u radu kod kuće i oko brige za obitelj i djecu i došlo je do porasta ženskog siromaštva, napose među pripadnicima «nevidljivih» društvenih grupa (seoske žene, starije žene, domaćice, samohrane majke itd.) Povećava se i nasilje u obitelji čije su najčešće žrtve žene kao i diskriminatorski odnos prema ženama u svim vidovima javnog života i na tržištu rada.

Iskustva država koje su prešle ili prelaze ovaj put tranzicije potvrđuju da su rizici i šanse veoma neravnomerno raspoređeni, a da je rodnost tu glavna dimenzija. U većini zemalja žene plaćaju neproporcionalno visoku cenu sistematskim promenama, dok im mogućnosti za poboljšanje kvaliteta života ostaju na niskoj razini. Pored mladih i neškolovanih, žene su u najtežem položaju na formalnom tržištu rada, te su usmerene ka upošljavanju u neformalnom sektoru Ovakva zapažanja potvrđuju se i u slučaju žena u Vojvodini, kako to pokazuju i Godišnje informacije o položaju žena u Vojvodini. Žene čine većinu u profesijama koje su od ranije zahvaćene procesom feminizacije radne snage. To se prvenstveno odnosi na zdravstveni i socijalni sektor u kome žene učestvuju sa 78,40 procenata zaposlenih, zatim obrazovanja (70,80 procenata), finansijskog posredovanja, a u industrijskim granama u prerađivačkoj industriji, poljoprivredi, trgovini i ugostiteljstvu. Dakle, u djelatnostima i granama koje su na dnu ljestvice po nadnicama. Uprkos visokoj razini obrazovanja i profesionalnim kvalifikacijama, žene ulaze na tržište rada pod nejednakim uvjetima i u prosjeku dulje čekaju na posao od muškaraca u svim stupnjevima

stručne spreme.

Ocjena je da val novog otpuštanja ženske radne snage tek treba da stigne. Prva faza privatizacije obuhvatila je veće privredne kolektive i metalsku industriju gdje su većinom zaposleni muškarci. Dalje kresanje administracije i stalno smanjivanje zaposlenih u javnom sektoru, kao i privatizacija tekstilne industrije i manjih poduzeća, više će pogoditi žene, te će dalja privatizacija, bez specifično usmjerenih preventivnih programa negativno utjecati na žene.

U naročito nepovoljnoj situaciji su majke sa djecom. Žene se više nego muškarci suočavaju i sa starosnom diskriminacijom. Poslodavci izbjegavaju zapošljavati žene koje imaju više od 40 godina, te one, nakon gubitka prethodnog radnog mjesta, skoro nemaju šansu naći novo zaposlenje. S obzirom da u većini slučajeva ne ispunjavaju uvjete za mirovinu, ostaju bez redovitih osobnih primanja. U ovakvoj egzistencijalnoj nesigurnosti je više od 40 procenata žena. S druge strane, žene koje rade u proseku zarađuju 15 procenata manju plaću od muškaraca za isti posao. Podplaćenost žena je više izražena u prosveti, zdravstvu i socijalnom osiguranju gdje su žene zaposlene u velikom broju. Razlike u plati su se poslednjih godina protirile u svim kategorijama zaposlenosti.

Položaj žena pogoršava i slabljenje mehanizama zaštite prava radnika kao što je inspekcija rada. Posljedica je da poslodavci masovno nesmetano i nekažnjeno krše prava radnika iz radnog odnosa. Radnice se nemaju komu obratiti za zaštitu, a u strahu od gubitka radnog mjesta, mnoge trpe ovakvo ponašanje. U privatnom sektoru sindikat slabo uticajan ili ga uopće nema, pa su zaposleni bez ikakve sindikalne zaštite.

Porast feminizacije siromaštva potvrđuje i *Strategija za smanjivanje siromaštva Vlade Republike Srbije*. U njoj se ocenjuje da zbog nižih kvalifikacija i kraćeg radnog staža žene u proseku imaju za 15% nižu zaradu od muškaraca, dok se najveći rizik siromaštva javlja se kod starih žena na selu, samohranih majki i kućanica.

Statistika iz Srbije ilustrira stanje u ovoj oblasti:

- žene čine 43% radne snage i 55% radno sposobnog stanovništva
- 60% univerzitetski obrazovanih su žene
- 90% žena ima neki stupanj obrazovanja
- od ukupnog broja narodnih poslanika u Skupštini Srbije tek 11% su žene, dok u jednom broju općinskih skupština nema niti jedne žene.

Stoga ćemo se, a u tome imamo podršku Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i drugih demokratski opredeljenih stranaka, zalagati za:

- slobodu i dostojanstvo svake osobe;

- kulturu mira i nenasilno rješavanje sporova, u obitelji, državi i svijetu;
- podizanje kvalitete svakodnevnog života pojedinca i obitelji;
- ukidanje socijalne, kulturne, političke, ekonomske i radne diskriminacije žena;
- usklađivanje obiteljskih obveza žene sa obvezama vezanim za zaposlenje;
- odgovarajuće vrednovanje ženskog rada u kućanstvu;
- jednaka prava muškaraca i žena u obiteljskom životu, planiranju obitelji, podizanju djece, te ravnomjernu opterećenost svakodnevnim kućanskim poslovima;
- poboljšanje položaja obitelji u stambenoj, poreznoj i socijalnoj politici;
- pojačanu skrb o djeci bez roditelja i za obitelji o kojima skrbi jedan roditelj;

Osnovne ideje programskog rada počivaju na tvrdnjama:

1. Sve žene rade. Neke su zaposlene izvan kuće, a neke su kućanice. Brojne izravne ili prikrivene oblike radnog diskriminiranja treba, bilo iz zakonodavstva ili uobičajenog ponašanja na štetu žena, ukloniti, a ženski rad u kućanstvu dostoјno vrijednovati. Zaposlenje žene ne bi smjelo biti samo posljedica ekonomske nužnosti, već osnova njene ekonomske neovisnosti.
2. Samo žena može biti majka, ali i žena i muškarac trebaju biti roditelji. Obiteljskim potrebama potrebno je pridati prvorazredno značenje.
3. Školstvo i zdravstvo, uz već tradicionalne ženske industrije, feminizirani su i prihodovno padaju na sve niže grane. Žene dominiraju u zbornicama, ambulantama i dijelu tvorničkih hala. Međutim, u upravnim strukturama i među menedžerima prava su rijetkost. Nužnost je upozoriti da to nije posljedica različitih sposobnosti i na taj način jačati samopouzdanje žena.
4. Primjerena politička organiziranost i zastupljenost žena u politici, temeljni je preduvjet za učinkovitu političku akciju. Vlastitim sposobnostima i snagom žene će zauzeti odgovarajuće mjesto u stranci.
5. **Suradnju s ekološkim pokretima** i pomoć u brizi za zaštitu okoliša podrazumijevamo kao prirodno savezništvo, jer želimo da naša djeca i sve buduće generacije žive u zdravom okolišu.

Naš ćemo zajednički cilj ostvariti samo ako svaka od članica Foruma žena bude aktivno sudjelovala u ostvarivanju planiranih zadaća, bez obzira bila ona članica stranke ili ne, ali istodobno i jačanjem DSHV-a, odnosno njegovim većim utjecajem na zbivanja u društvu.